

אלא יש לומר, **התם** [כלומר, גבי מרחץ⁽⁵⁵⁾] **טעמא מאי?** מדוע פסקינן "יחלוקו"?

משום דתפיס. וכמו שנתבאר לעיל, מדובר ב"בא באמצע החודש".

הבא נמו, גבי "כור בשלשים, סאה בסלע", אמרינן "ראשון ראשון קנה", **דהא תפיס.**

כיון שכל סאה וסאה שבאה לרשות הלוקח, הרי היא בחזקתו⁽⁵⁶⁾. ואין לנו כח להוציא מידו, ד"העמד דבר על חזקתו". ואין הטעם

על כל פנים משמע, ששמואל מסתפק אף הוא כרבנן, והולך אחר המוחזק⁽⁵³⁾. ולא כבן ננס⁽⁵⁴⁾?

ומתרת הגמרא: **אלא, לעולם זו" ולא סבירא ליה.** וסבר שמואל כרבנן, ומספק הולכים אחר המוחזק.

ואם תאמר, אם כן מדוע גבי האומר לחבירו, "כור בשלשים, סאה בסלע", פסק שמואל "ראשון ראשון קנה"?

עולה תמורת שלמים", אמרינן, "תפוס לשון שניהם", ואם כן מדוע בנידון דידן לא נאמר גם כן, "תפוס לשון שניהם", ואף אם יבא בסוף החודש, נחלוק את חודש העיבור? ומבארים **התוספות**, שאפשר לומר "תפוס לשון שניהם" רק במקום שהלשונות אינם סותרים זה את זה, אלא מוסיפים זה על זה. אך כאן שהלשונות סותרים, ודאי אין דעתו אלא על אחד מהם. ולכן, מספק אמרינן "המוציא מחבירו עליו הראיה".

54. אפשר ליישב בפשטות, כמו שאמרה הגמרא לעיל, לגבי משכיר מרחץ, איכא למימר מיהדר קא הדר ביה, ואיכא למימר פירושי קא מפרש, ובה סבר שמואל, יחלוקו.

אך במשנתנו דודאי חזר בו, שמא יודה שמואל לדברי בן ננס.

אך לגמרא לא ניחא לתרץ כך. דלא משמע שזהו עיקר הטעם.

ועוד, לשון "זו דברי בן ננס" משמע יותר, "זו" ולא סבירא ליה. **תוספות.**

55. **הרשב"ם.** ועיין רש"ש שרצה לפרש בדרך אחרת.

56. ומדובר במקרה שהכלי שלתוכו מדדו את

ובפילפולא חריפתא (בבא מציעא סימן יג אות פ) הקשה, הרי בגמרא משמע, שהנדון כאן הוא בהלכות תפיסה, ולא בדין הודאת בעל דין? ובנתיבות המשפט (כללי תפיסה אות יג) תירץ, באמת הטעם הוא משום התפיסה. אלא שבזה גופא הסתפקו **התוספות**, בקושייתם סברו שהוא ספיקא דדינא, אם תפוס לשון ראשון או אחרון, וספק זה קיים אף בתחילת החודש. ודחו, שהספק הוא ספק הודאה, וספק הודאה חל רק בסוף החודש. ולכן מועילה תפיסה קודם שנולד הספק.

ב. עוד תרצו **התוספות** בסוגיין, כאן מועילה תפיסה אף אחר לידת הספק משום שטוען טענת ברי. משא"כ בסוגיית תקפו כהן, טוען טענת שמא.

ועיין בקונטרס **הספיקות** (כלל ב אות ד) שדן בדבריו.

ג. במסכת בבא מציעא (ו ב) תרצו **התוספות**, מכיון שהשוכר נכנס לקרקע בהיתר, מועילה תפיסתו אפילו אחר שנולד הספק.

(ועיין בספר **תקפו כהן להש"ך**, סימן נט. ובקונטרס **הספיקות** כלל ז אות ז, שדגו בדברי **התוספות**).

53. הקשו **התוספות**, הרי דעת רבי יוסי, (בבא קמא עג ב) שאם אמר שני לשונות, כגון "תמורת

משום "תפוס לשון אחרון".

ולפי זה, אף אם יאמר לו להיפך, "סאה בסלע, כור בשלשים", יהא הדין "ראשון ראשון קנה".

אמר רב הונא, אמרי בי רב: האומר לחבירו, "חפץ זה מכור לך" (57) **באיסתרא**, [סלע מדינה, השוה 96 מעות], **מאה מעי** ונתרצו. חייב לתת לו **מאה מעי**.

וכן להפך, אם אמר "מאה מעי, איסתרא", חייב לו **איסתרא**. כבן ננס, ד"תפוס לשון אחרון".

ומקשה הגמרא: **מאי קא משמע לן, תפוס לשון אחרון?**

הא כבר אמרה רב חדא זימנא.

דאמר רב, אי הואי התב, [כלומר, גבי המשכיר מרחץ לחבירו, בשנים עשר זהובים לשנה, דינר זהב לחודש, ונתעברה השנה], **הוה יהיבנא כוליה** [הייתי נותן את כל חודש העיבור] **למשכיר**.

דהיינו, "תפוס לשון אחרון". ומה חידש לנו רב בדבריו?

ומתרצת הגמרא: **מהו דתימא** [שלא תאמר] דהתם כולו למשכיר, משום **דפרושי קא מפרש**, דהיינו, ודאי כונתו ליטול דינר זהב בכל חודש, והיה ירא שמא תתעבר השנה, ופירש, "הך שנה שאמרת לך "יב' דינר לשנה", לא בשנה מעוברת אמרתי, אלא בשנה פשוטה. שמגיע דינר לכל חודש".

ומכיון שיש אפשרות לפרש כך את דבריו, עדיף לפרשם כך ולא לומר שחזר בו מדבריו הראשונים (58).

אך לא משום "תפוס לשון אחרון".

קא משמע לן, דסבר רב, "תפוס לשון אחרון". כבן ננס.

מתניתין:

האומר לחבירו, "בית כור עפר אני מוכר לך, קא-א

החיטה שייך ללוקח, ובמקרה שעמדו בסימטא, דקני ליה כליו.

או אפילו ברשות המוכר, ובמקרה שאמר לו, "יקנו לך כליך ברשותי". **רשב"ם** לעיל (פו ב).

57. על פי **הרשב"ם**. אך **הראב"ד** כתב, "והענין הזה אינו נמצא אלא בשכיב מרע שהודה ומת". דהיינו, "היכא דאמר ליה שכיב מרע, בשטר או בעל פה, "הבו לפלוני איסתרא מאה מעי", אזלינן בתר לשון אחרון, ויהיבין ליה מאה מעי". **רבינו גרשום**.

58. **רשב"ם**. אך לעיל, (עמוד א), דאמרינן

"התם הוא דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה, ואיכא למימר פירושי קא מפרש", ביאר **הרשב"ם**, "פירושי קא מפרש" באופן הפוך, דאין כונתו להשכיר לו כל חודש בנפרד, ואף בשנה מעוברת יתן לו רק 12 זהובים. רק שהמוכר יכול לחזור בו באמצע השנה.

אך **רש"י** במסכת בבא מציעא (קב ב) פרש, מהו דתימא פירושי קא מפרש, כלומר, כשאמר "איסתרא מאה מעי", כונתו לומר סלע גדול השוה מאה מעות. וכן כשאמר להיפך, "מאה מעי איסתרא", כונתו לפרש, מאה מעות רעות, שאינן שוות אלא כאיסתרא.

והתוספות מפרשים, "מהו דתימא פירושי קא